Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغان بنسټ
د علمي څېړنو مدیریت
د تالیف او ژباړې آمریت

روژه

احکام، فضائل اومسائل یې

مولوي عبدالحق حماد

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیکلړ

د اداري يادښت 9
روژه يو ستر نعمت 11
د انسان د پيدايښت مقصد 14
ايا پرښتې د عبادت لپاره بس نه وې؟ 14
عبادات په دوه ډوله دي 15
لومړی ډول: بلا واسطه عبادت 15
دوهم ډول: بالواسطه عبادت 16
بلاواسطه عبادت غوره دی 16
د رمضان د هرکلي صحيح طريقه 17
د روژې تعريف 19
د روژې تاريخ 19
د روژې مشروعيت 20
د رمضان روژې حکم 20
د روژې حکمت او فلسفه 22

(c) ketabton.com: The Digital Library

د روژې ځینې روغتیایي ګټې..........23
د روژې فضائل..........27
په ښکاره روژه خوړل..........33
د رمضان روژه پرچا فرض ده؟..........34
د میاشتې په لیدلو سره روژه نیول..........35
د شک د ورځې روژه..........35
د روژې شرطونه او ارکان..........36
۱- نیت کول..........36
۲- له خوراک، څښاک او جماع څخه ځان ژغورل..........37
هغه کارونه چې روژه نیونکي ته روا دي..........38
۱- د شپې له خوا خوراک، څښاک او جماع..........38
۲- د سهار تر اول وخته د پېشمني وروسته کول..........38
۳- که د ورځې معلومه شي چې رمضان دی، د ورځې نیت کولای شي..........39
۴- هغه چې پر ځان کابو لري، له مېرمنې سره لوبې کولای شي..........40
۵- په سفر کې د روژې خوړل..........40
۶- پوره اودس کول خو په مضمضه او استنشاق کې احتیاط کول..........40

(c) ketabton.com: The Digital Library

د روژې ماتوونکي 41
هغه شیان چې کفاره او قضا دواړه لازموي 41
۱- خوراک او څښاک 41
۲- جماع 42
هغه شیان چې روژه پرې ماتېږي او یوازې قضا یې لازمیږي 42
۱- قصدا په ډکه خوله قی کول : 42
۲- حیض او نفاس : 43
۳- په زوره پر چا روژه ماتول 43
۴- په لوی لاس (په قصد سره) دود تېرول 44
۵- سګریټ یا چلم څکول 44
۶- د پېشمني په وخت کې تېروتل 44
۷- د روژه ماتي په وخت کې تېروتل 45
هغه شیان چې روژه پرې نه ماتیږي او نه هم مکروه کیږي 46
۱- غسل کول 46
۲- مسواک کارول 46
۳- سرغوړول 46

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- احتلام 47
۵- خوشبويي کارول 47
۶- د اړتيا پر وخت د خوړو خوند کتل 47
۷- د سترګو درمل کارول 48
۸- د مار يا لړم چيچل 48
۹- په هېره سره خوراک يا څښاک کول 48
هغه شيان چې روژه پرې مکروه کيږي 50
هغه عذرونه چې له امله يې روژه ماتول روا دي 51
۱- د ناروغۍ د زياتېدا وېره 51
۲- د مور يا ماشوم ژوند ته ګواښ 52
۳- مرګونې تنده رامنځته کېدل 52
د رمضان اړوند ښلابېلې مسئلې 52
۱- د روژې کفاره 52
۲- د روژې قضاء 54
۳- پېښمنی 54
۴- روژه ماتی 55

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- تراويح 55
د روژې اړوند بېلابېلې مسئلې 56
په هغه سيمو کې د روژې حکم چې شپه يا ورځ يې ډېره اوږده وي 56
يو دېرشمه روژه 56
جراحي عمليات 57
له بدن څخه وينه وېستل 58
په روژه کې غاښ وېستل 59
په پوزه کې دوا کارول 59
په روژه کې شونډې سرې کول 59
مېرمن د ورځې په منځ کې له حيض څخه پاکېدل 60
په غوږ کې اوبه يا تېل ننوتل 60
نابالغ چې روژه ماته کړي قضا پرې نشته 60
د روژې مستحبات 61
۱- په روژه ماتي کې تلوار کول 61
۲- په تازه کجورو روژه ماتول 62
۳- د روژه ماتي دعا ويل 62

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- له روژه ماتي وروسته دعا 63
اعـتـكاف... 65
د اعتكاف فضائل... 65
د اعتكاف څو اړوند مسائل 67
پای... 69

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اداري يادښت

د کائناتو رب د انسان له پيدا ايښت دمخه په دې عالم و، چې انسان کله په دنيايي چارو کې بوخت شي، زه ورڅخه هېرېږم او بيا به زما عبادت ته هومره توجه او پاملرنه نه کوي څومره يې چې دنياوي چارو ته کوي، نو ورته ويې فرمايل چې انسانه زه تاته يوه بله موکه هم درکوم چې په هغې کې ته ماته ځان را نږدې کړې، هغه په کال کې يوه مياشت ده، په دې مياشت کې ته ماته ځان نږدې کړه ترڅو دې هغه روحاني نيمګړتياوې پوره شي چې په يوولسو مياشتو کې در پېښې شوي دي، دغه راز دې هغه نيمګړتياوې هم پوره شي چې په دغو مياشتو کې دې زماسره په اړيکو کې رامنځته شوي دي، تاته ښايي چې په دې مياشت کې هغه ټولي نيمګړتياوي پوره کړې چې په تېرو يوولسو مياشتو کې درپېښې شوي دي؛ ځکه چې دا د رحمتونو او برکتونو مياشت ده او په دې مياشت کې نفلي عبادت هم د فرضي برابر قبليږي، او يو فرض د اوياوو فرضونو برابر منل کيږي؛ خو که له دې زريني موکې څخه دې ګټه وانه خېستله او دومره توښه دې برابره نه کړه چې زه دې وبخښم، بيا نو ته ډېر کمبخته انسان يې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا د روژې ټوله خلاصه ده، او په دې وخت کې چې الله پاک مسلمان ته د جنت لپاره کومې بهانې غواړي مسلمان بايد هغه درک کړي او ګټه ورڅخه واخلي.

افغان بنسټ چې غواړي په هېواد کې پوهه او دين ته د هېوادوالو پاملرنه نوره هم زياته شي، په پام کې لري چې د همداسې ورځو په مناسبت تاسو ته ګټور کتابونه او رسالې چمتو کړي؛ ترڅو پر خپل وخت د دې ورځو له ارزښت څخه خبر شئ؛ او دا چې روژه د کال تر ټولو غوره مياشت ده؛ ځکه مو د دې د احکامو او فضائلو د راټولولو لپاره هم د علمي څېړنو مديريت ته دنده ورکړه څو په دې اړه يوه لنډه رساله تياره او چاپ کړي، او د روژې له پيله وړاندې يې د هېواد ګوټ ګوټ ته ورسوي، چې دادی د علمي څېړنو د محترمو کارکوونکو د پرلپسې خواريو په پايله کې د روژې د فضائلو، مسائلو او احکامو رساله تياره شوه چې په بدل کې ورته له الله پاک څخه د ستر اجر غوښتونکی يم.

(مولوي) عبدالسلام ضعيف

د افغان بنسټ مشر

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سریزې پرځای

روژه یو ستر نعمت

روژه د الله پاک یو ستر نعمت دی؛ خو موږ به څنګه د دې نعمت په ارزښت پوه شو په داسې حال کې چې د ژوند ډېره برخه مو یوازې دنیاوي پرمختګونو ته ځانګړې کړې ده او تل له سهار نه تر بېګا پورې په همدې فکر کې یو چې څنګه په دې ډګر کې پرمختګ وکړو! په داسې حالاتو کې به موږ څنګه پوه شو چې روژه یا رمضان د مسلمان له پاره د الله پاک له لورې یو ستر نعمت دی، په رمضان کې چې د الله پاک له لورې پر مسلمانانو کوم برکات نازلیږي د هغو درک هغو خلکو ته کیږي چې د دنیا پر ځای یې آخرت او مادیاتو پرځای یې معنویاتو ته مخه وه لکه په دې حدیث کې چې راځي: یو ځل رسول الله صلی الله علیه وسلم د رجب یا برات میاشت ولیده؛ نو داسې دعا یې وکړه: اللـهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي رَجَبَ وَشَعْبَانَ وَ بَلِّغْنَا رَمَضَانَ.[1]

([1]) مجمع الزوائد ۲/ ۱۶۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه: يا الله! موږ ته په رجب او شعبان کې برکت کېږدې، او تر رمضانه مو ورسوې. يعنې موږ ته دومره عمر راکړې چې د رمضان مياشت مو نصيب شي.

له دې څخه موږ معلومولای شو چې رسول الله صلی الله عليه وسلم روژې ته څومره لېوال و!!

د همدې له برکت ډکې مياشتې د فضائلو او ځينو ضروري مسائلو د راټولولو په موخه د افغان بنسټ محترم مشرتابه د علمي څېړنو مديريت ته دنده ورکړه، چې د روژې په رارسېدو يوه داسې رساله يا کتابګوټی چمتو کړي چې د روژې اړوند مسائل او فضائل پکې څېړل شوي وي؛ تر څو يې درانه هېوادوال ولولي او د روژې برکتناکه مياشت په خپلو عبادتونو نوره هم ځلانده کړي، دغه راز په خپل وار سره د علمي څېړنو مديريت د تاليف او ژباړې آمريت ته دنده وسپارله څو په دې برخه کې کار وکړي، او د روژې له را رسېدو وړاندې د دې رسالې د ليکلو او چاپ کولو چارې بشپړې شي.
په دې لړ کې د علمي څېړنو محترم مدير مفتي صاحب عبدالرؤف، ښاغلي قاري صاحب محمدنور صديقي او ښاغلي مولوي صاحب سيف الله ساعي څخه مننه کوم چې د کتابه په بيا کتنه او د احاديثو او مسائلو په تخريج کې يې راسره مرسته وکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پای کې له درنو لوستونکو څخه هیله کوم چې په دې له برکتونو ډکه میاشت کې د افغان بنسټ مشرتابه او کار کوونکي هم په خپلو نېکو دعاوو کې هېر نه کړي ترڅو په دې ناوړه شرائطو کې د پوهې په مټ د دین او هېواد پالنه وکړي.

عبدالحق حماد

د تالیف او ژباړې آمر

۱۴۳۳/۸/۱هـ ق

د انسان د پيدايښت مقصد

الله پاک انسان د خپل عبادت لپاره پيدا کړی دی، لکه چې فرمايي: ((وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُوْنِ)) [الذاريات:۵۶] يعني: ما پيريان او انسانان يوازې د خپل عبادت لپاره پيدا کړي دي؛ نو ځکه دنيا ته د انسان د راتلو يوازينۍ موخه د الله پاک عبادت، او د آخرت ابدي ژوند ته توښه برابرول دي.

ايا پرښتې د عبادت لپاره بس نه وې؟

اوس که د چا په زړه کې دا سوال پيدا شي چې د دې مقصد لپاره خو الله پاک له پخوانه پرښتې پيدا کړي وې؛ نو بيا د انسان د پيدا کېدو اړتيا څه وه؟ ددې ځواب دادی چې پرښتې الله پاک د عبادت لپاره پيدا کړي وې؛ خو دهغوی جوړښت داسې دی چې خلقتا په عبادت مجبوره وې؛ ځکه چې د هغوی په فطرت کې د عبادت ماده نغښتې وه او له عبادت پرته يې په خلقت کې د معصيت او نافرمانۍ ماده نه وه نغښتې؛ خو د انسان جوړښت ددې برعکس دی، د هغه په جوړښت کې يې د ګناه او معصيت ماده هم نغښتې ده او بيا يې ورته امر کړی چې د خپل رب عبادت کوه، له همدې امله پرښتو ته عبادت کول آسان کار و او له انسان سره، خواهشات، جذبات، خوښتونه، اړتياوې او د ګناهونو

هغومونږ هم اختیاري شته؛ سره له دې ورته الله پاک امر کړی چې له دې ټولو شیانو به ځان ژغورې او زما عبادت به کوې.

عبادات په دوه ډوله دي

دلته یوه بله خبره په پام کې نیول اړین دي هغه دا چې له یوې خوا ویل کیږي چې د مومن هر کار عبادت دی یعنې که یو مومن ښه نیت ولري او د اسلام له لارښوونو سره سم ژوند تېروي؛ نو د هغه خوراک، خوب، خندا، کاروبار، له مېرمنې سره خندا او خبرې، راشه درشه، دا ټول په عبادت کې شمېرل کیږي، اوس پوښتنه دا ده چې که له یوې خوا د مؤمن دا ټول حرکات په عبادت کې شمېرل کیږي او له بلې خوا لمونځ هم عبادت دی نو بیا ددې دواړو عبادتونو ترمنځ توپیر څه دی؟ نو ددې دواړو خبرو ترمنځ توپیر پېژندل اړین دي او ځینې خلک ددې توپیر د نه پېژندلو له امله له بېلاریو سره مخ کیږي.

لومړی ډول: بلا واسطه عبادت

د دې دواړو عبادتونو ترمنځ توپیر دادی چې یو ډول عبادت هغه دی چې مخامخ عبادت دی چې موخه ترې یوازې د الله پاک رضا ترلاسه کول دي او بل مقصد نه لري، دغه ډول عبادتونه یوازې د الله پاک د بندګۍ لپاره ټاکل شوي دي لکه: لمونځ، له لمانځه څخه یوازینۍ موخه دا ده

چې الله پاک ته سر ښکته کړل شي او بندګي يې وشي؛ نو دا د الله پاک مخامخ عبادت دی چې بله موخه نه لري، دغه راز روژه، زکات، حج، عمره، ذکر، تلاوت، دا ټول هغه عبادتونه دي چې د الله پاک له رضا پرته بله موخه نه لري.

دوهم ډول: بالواسطه عبادت

د لومړي ډول برعکس ځينې اعمال هغه دي چې اصل مقصد يې نور څه وو، لکه دنياوي اړتياوې او خواهشات پوره کول؛ خو الله پاک د خپل ځانګړي فضل له مخې مؤمن ته وويل چې که ته خپل دنياوي کارونه هم په ښه نيت، زما د دين په چوکاټ کې او زما د محبوب صلی الله عليه وسلم له طريقو سره سم ترسره کړې؛ نو زه د همداسې کارونو په بدل کې هم هغه ثواب درکوم لکه د لومړي ډول عبادت په بدل کې يې چې درکوم؛ له همدې امله دا مخامخ عبادت نه دی؛ بلکې بالواسطه عبادت دی او دا دعبادت دوهم ډول دی.

بلاواسطه عبادت غوره دی

له دې تفصيل څخه دا څرګنده شوه چې مخامخ عبادت له بالواسطه عبادت څخه غوره دی، او ددې درجه ترهغه بل زياته ده؛ له همدې امله الله تعالی چې د پېريانو او انسانانو د پيدا ايښت هغه خبره د کوم عبادت

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپاره کړې ده، له هغې څخه لومړی ډول عبادت مراد دی، نه دوهم ډول چې بالواسطه عبادت دی.[1]

د رمضان د هرکلي صحیح طریقه

په نننیو اسلامي ټولنو کې ځینې خلک د رمضان د هرکلي په موخه له هغه نه څو ورځې وړاندې مجلسونه او ناستې جوړوي او د قرآنکریم په تلاوتونو او دیني ویناوو د روژې هرکلی کوي او خلکو ته په دې ډول دا ښیي چې موږ ګواکې روژې ته خوشحاله یو او هرکلی ورته وایو، دا ډېر ښه فکر دی؛ خو د وخت په تېرېدو کیدایشي دا چاره یو ضروري دیني رنګ خپل کړي چې خدای مکړه بیا به په دین کې له ځانه د یو کار د داخلولو په معنا وي، د رمضان د هرکلي اصلي طریقه دا ده چې د رمضان له راتلو وړاندې خپل د ژوند مهال وېش بدل کړل شي او ډېره برخه یې د الله پاک عبادت ته ځانګړې کړل شي، د رمضان له راتلو وړاندې فکر وکړئ چې زه څنګه کولای شم خپل ورځنی بوختیاوې کمې کړم، که څوک په دې میاشت کې خپل ټول وخت د الله پاک عبادت ته ورکړي تر دې غوره خبره نشته او په دوولسو میاشتو کې یوه میاشت یوائې د الله پاک عبادت ته ځانګړې کول ښایي د انسان ټول ژوند نېکمرغه کړي او یوولس

([1]) اصلاحي خطبات ۱۰/۲۴-۲۷ لیکوال: مفتي محمد تقي عثماني

نورې مياشتې يې هم ورته برکتي کړي، که داسې نه وي بيا نو کم ترکمه فکر وکړل شي چې کوم کارونه ډېر ضروري نه دي هغه دې په رمضان کې ودرول شي او يا دې محدود کړل شي تر څو د الله پاک عبادت ته کم ترکمه له نورو مياشتو ډېر وخت ورکړل شي، او که دا يو هم ونه شي؛ نو رمضان به راشي او همداسې به تېر شي او هيڅ به په لاس را نشي.

رمضان د الله پاک له لورې پر مسلمانانو يو ځانګړی رحم دی او هر مسلمان کولای شي په دې وخت کې له لږ پاملرنې سره آخرت ته ښه پانګه برابره کړي، موږ بايد د دې مياشتې هره ګړۍ غنيمت وګڼو او ګټه ورڅخه واخلو بيا خدای پاک خبر دی چې تر راتلونکي روژې پورې به څوک مړه او څوک ژوندي وي.

او دا چې روژه د تربيې مياشت ده؛ نو بايد مسلمان د روژې له دې مياشتې وروسته هم هماغسې واوسي لکه په روژه کې چې و، خدای مکړه داسې نه وي چې په روژه کې يو ډول وي او وروسته بيا ناوړه کارونو ته مخه کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د روژې تعریف

په ځانګړي وخت کې له خوراک، څښاک او جماع څخه منع کېدلو ته روژه وايي.

د روژې تاریخ

روژه د آدم علیه السلام نه را پیل او تر رسول الله صلی الله علیه وسلم پورې پر ټولو قومونو په بېلابېلو ډولونو فرض شوې ده، الله پاک فرمايي: يَآيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَي الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُوْنَ . **[البقرة: ۱۸۳]**

ژباړه: اې مومنانو! پرتاسو باندې روژه داسې فرض شوې ده، لکه چې له ستاسو نه پرمخکنيو فرض شوې وه، ددې له پاره چې تاسې (له ګناهونو) ځان وساتئ (او پرهيزګاران شئ؛ ځکه چې روژه د شهواني توان ماتونکې ده).

په اسلام کې روژه لکه د ځينو نورو حکمونو په شان له هجرته وروسته په مدينه منوره کې فرض شوه، مکي دور د عقايدو د جوړولو ، او د توحيد د اصولو د ترسيخ او د ايماني او اخلاقي ارزښتو د لوړوالي دور و ، او له هجرت وروسته، مسلمانانو يو

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیاوړی څواک ومومند ، چې لـه همـدې ځایـه ډېرې فـرائض هم پیـل او حـدود وټاکـل شـول، او د احکـامو تفصـیل رامنځتـه شـو ، چې یـو لـه هغوی څخه روژه وه، په مکه کې له پنځو فرض لمونځونو پرته نور څه نه وو فرض کړای شوي، په دې چې دلمانځه اهمیت خورا لوی دی، او فرضیت یې د اسراء په شپه او د بعثت په لسم کال وشو.

له هغې پنځه یا څه زیات کاله وروسته روژه فـرض کړای شـوه، یعنـې د هجـرت پـه دوهـم کـال، او پـه همـدې کـال پرمسـلمانانو جهـاد هـم فـرض کړای شـو ، د روژې لـه فرضـیت وروسـته رسـول الله صـلی الله علیـه وسـلم نهـه کالـه ژونـدی و او د هررمضـان روژې یـې پـه ډېـره مینـه او اخـلاص ونیولې.

د روژې مشروعیت

روژه یـو داسـې مشـروع او فـرض عمـل دی چې پـه قـرآن، حـدیث او اجماع سره یې فرضیت ثابت دی او پر همدې د ټولو علماوو اتفاق دی.

د رمضان روژې حکم

روژه یـو بـدني عبـادت دی او د رمضـان د روژې حکـم فـرض دی، الله تعالی فرمايي: يَآيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَي الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُوْنَ.[البقرة: ۱۸۳]

ژباړه : اې مومنانو! پرتاسو روژه داسې فرض شوې ده، لکه چې له ستاسو نه پرمخکنيو فرض شوې وه، ددې له پاره چې ځان ساتنه وکړئ.

طلحة بن عبيد الله رضي الله عنه وايي: يوه ورځ يو ببر سرى اعرابي رسول الله صلى الله عليه وسلم ته راغى او عرض يې وکړ: "يارسول الله! ماته ووايه چې خداى پاک ځومره لمونځ راباندې فرض کړى دى؟ رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته وويل: پنځه لمونځونه؛ خوکه نفل ورسره کوې (هغه مستحب دي)، هغه بيا وويل : ځومره روژې راباندې فرض دي؟ رسول الله صلى الله ورته وويل: د رمضان مياشتې روژې خو که نفل ورسره نيسې (هغه مستحب دي)، هغه بيا پوښتنه وکړه: راته ووايه چې ځومره زکات راباندې فرض دى؟ نو رسول الله صلى الله عليه وسلم د زکات او د اسلام د نورو احکامو په اړه معلومات ورکړل نو اعرابي وويل: په هغه ذات قسم چې تاته يې عزت درکړى! زه به نه له دې ځخه ځه زيات کړم او نه به ځه کم کړم، د نومو‌ړي په دې خبره رسول الله صلى الله وويل: که ريښتيا يې ويلي وي؛ نو کامياب دى –اويا- که ريښتيا يې ويلي وي، جنتي دى. " [1]

له حديث ځخه د استدلال توري: د اعرابي دا وينا چې: "ځومره روژې راباندې فرض دي؟ " .

([1]) صحيح البخاري، کتاب الصوم، باب وجوب صوم رمضان، حديث رقم (1891).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د روژې حکمت او فلسفه

د رمضان روژې په فرضیت کې د الله پاک لوی حکمتونه، غوره مقاصد او ښې پایلې نغښتي دي چې ځینې یې په لاندې ډول دي:

۱ - په زړه کې اخلاص او تقوی رغېدل، ځکه چې له روژې څخه د روژه نیونکي یوازینی موخه د الله جل جلاله رضا او آخرت ته توښه برابرول او د الله وېره مقصد وي، له همدې امله د روژې د فرضیت آیت هم په دې ټکو پای ته رسېدلی چې: لعلکم تتقون. معنا دا چې ښایي تاسو د همدې فرضیت په ادا کولو د تقوی درجې ته ورسیږئ او ځانونه له هغه څه څخه وساتئ چې نه درسره ښایي.

۲ - روژه روح ته غزا ورکوي، نفس ته د استقامت ځواک ورکوي او د زړه په پاکوالي کې مرسته کوي.

۳ - روژه په انسان کې ارادي ځواک، د تکل رښتونوالی، او د نفس د ناوړه عادتونو له منځه وړلو ځواک پیاوړی کوي او د صبر په مټ د تکلیفونو ګاللو وړتیا وربخښي. دغه راز روژه د انسان عقل پر شهواتو غالبوي چې بیا د همدې په مټ د شر پر ځای د خیر کارونو ته ډېر متوجه کیږي.

۴- روژه بشري نفس ته هم روزنه ده، د انسان عادت دادی چې د يو نعمت په ارزښت هله پوهيږي چې ورڅخه بې برخې شي او يا ورته اړ شي؛ نو روژه نيونکی چې کله د لوږې درد ويني، د نېستمنو او بې وزله خلکو له حاله خبريږي او د هغوی مرستې او لاسنيوي ته يې پام را اوړي.

۵- په روژه نيولو کې له روحاني مخلوق او مقربو پرښتو سره مشابهت دی؛ نو مسلمان ته ښايي چې په روژه کې د پرښتو په شان يوازې د الله په ذکر، تسبيحاتو، تلاوت او دعاوو بوخت وي او يوازې د خېټې په غم کې نه وي ورک.[1]

د روژې ځينې روغتيايي ګټې

روژه نيول که له يوې خوا د الله پاک حکم ته لبيک ويل دي چې په بدل کې يې هغه ثوابونه ترلاسه کيږي چې د نورو ډېرو عبادتونو په پايله کې نه ترلاسه کيږي، له همدې امله الله پاک په يو قدسي حديث کې فرمايي: د بني آدم ټول عملونه د هغه دي؛ خو روژه زما ده او زه به يې پخپله بدله ورکوم.

---

(1) حکمة التشريع وفلسفته: ۱۳۲-۱۳۷ط: المکتبة الحقانية

(c) ketabton.com: The Digital Library

لـه بلـې خـوا د رمضـان د مياشـتې روژه د بې شمیره دینـي، دنيـوي، روحي او ټولنيزو ګټو سربيره يو لړ روغتيايي ګټې هم د انسان بدن ته لـه ځانه سره لري، رسـول الله صلى الله عليـه وسلم فرمـايلي دي: (د روژې د نيولو پـه وسيله روغتيا موندلای شئ).

دلته د روژې ځينې روغتيايي ګټې په لنډ ډول را اخلو:

لومړی: روژه د چاغـوالي مخنيوی کوي، روغتياپالان پـه دې آند دي چې د رمضـان د مياشـتې د روژې پـه لـړ کې د انسـان د بـدن د وازګـو يـا چربۍ زياته برخه اوبيږي چې پـه دې وسيله د هغـه انسـانانو د بـدن لپـاره حيـاتي موضـوع ده چې د چـاغوالي پـه سـتونزه او نـاروغۍ اختـه وي، د داسې خلکو خېټه بيرتـه نورمـال حالت تـه راځي او لـه يـوه غـوره صحت څخه برخمن کيږي. د وازګو دغه راز اوبه کيـدل د هغـه کسـانو لپـاره هـيڅ زيان نه رسوي چې بدنونه يې چست او چالاک دي بلکې د دې ډول روغـو انسـانانو پـه نشـاط کې د پام وړ زياتوالی منځته راوړي.

دويم: روژه معده تصفيه کوي، د انسـان معـده د کـال پـه اوږدو کې د ډول ډول خوراکونـو لـه کبلـه لـه يـو شـمير نـاروغيو، تکـاليفو، سـتونزو، ستړياوو او ناخوالو سره مخ کيږي چې د دغـه ډول نـاروغيو او احتمـالي سـتونزو مخنيـوی او تـر ټولـو ښـه درمـل د رمضـان د مياشـتې روژه ده او معده په داسې ډول تصفيه کوي چې د خپلو راتلونکو فعـاليتونو لپـاره پـه ښـه توګـه تيـاره شي. همدارنګـه د دغـه ډول تصفيې بهيـر نـه يـوازې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

انسان پر معده باندې صورت مومي بلکي د روژې د حکمت، روغتیايي ګټېو او برکت له کبله د انسان د بدن پر ټولو غړو او فعالیتونو باندې اجرا او د راتلونکو فعالیتونو لپاره په غوره توګه اماده کیږي.

دریم: روژه بدن ته هرا ړخیزه روزنه ورکوي، د انسان بدن هم له هرا ړخیز پلوه لازمي روزنې او ټریننګ ته اړتیا لري چې دغه ډول روزنه یوازې د رمضان د میاشتې په روژه کې د بدن لپاره مهیا کیږي چې ګڼې روغتیايي ګټې لري. همدارنګه له روحي اړخه هم روژه د بدن لپاره د یوه داسې ټریننګ حیثیت لري چې د هر ډول ستونزې په مقابل کې ورسره د صبر او طاقت مرسته کوي.

څلورم: روژه بدن ته فسیالوجي استراحت په برخه کوي، د طبي ماهرانو په نظر د انسان بدن د کال په اوږدو کې له ډول ډول کړاونو او ستونزو سره مخ کیږي او د بدن ټول غړي يې د ډول ډول خوړو د خوراک له کبله د ستړیا احساس کوي چې روژه دغه ډول فسیولوجي ستړیا ته د استراحت او دمې تر ټولو غوره وسیله ده چې د یوه مناسب وخت لپاره دمه وکړي، لازمه انرژي حاصله کړي او د راتلونکو فعالیتونو لپاره ښه تیاري و نیسي.

پنځم: روژه انسان ته ذهني څواکمنتیا په برخه کوي، تجربو ښوولې ده څومره ذهني تمرکز چې یو انسان ته په روژه کې ترلاسه کیږي په بل وخت کې د داسې یوه تمرکز شونتیا ورته ممکنه نه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدارنګه د رمضان د میاشتې د روژې پر مهال د انسان معده او زړه د یوه بې مثاله صبر په درشل کې قرار لري او د زیاتره هغو څیزونو سره یې فکر نه وي چې له روژې پرته یې په خیال کې را ګرځوي چې همدغه فرصت ذهن ته یو غوره تمرکز، ځواکمنتیا او وینېتابه په برخه کوي. البته دا ځواکمنتیا هغه چاته په برخه کیږي چې په رښتني معنا د دې میاشتې په اهمیت و پوهیږي، له سستۍ او لټۍ څخه ځان و ژغوري.

شپږم: روژه د شکرې د ناروغتیا لپاره ګټوره ده
روژه د دې سبب کیږي چې انسان تر ډیره حده په دې میاشت کې د خوړو په خوړو کې کموالی راولي چې دغه راز کموالی د شکرې په ناروغتیا باندې د اخته کسانو لپاره ګټوره ده، وینې ته فرصت په لاس ورکوي چې کولیسترول کم کړي او حتی د وینې د فشار د کمېدو سبب هم کیږي. داسې هم کیدا یشي که یې ناروغي په لومړیو مرحلو کې وي نو د دې احتمال شته، چې د روژې د نیولو په وسیله له دې ناروغي څخه په بشپړه توګه روغ شي. له بلې خوا روژه د شکرې ناروغتیا ته اجازه نه ورکوي چې په زیاته پیمانه د انسان پر جسم حمله وکړي.

اووم: روژه د بدني فعالیتونو د ګډوډیو مخه نیسي، کله کله د انسان بدن د ځینو عواملو له کبله د خپلو فعالیتونو د ګډوډیو له یوې مرحلې سره مخ کیږي چې نودا ګډوډۍ د راز راز روغتیایي تکلیفونو باعث کیږي؛ خو روژه د دغه راز ګډوډیو او اختلالاتو مخنیوی کوي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

دانسان بدن داسې عیاروي چې خپلو فعالیتونو ته په یوه منظمه کړنه د خوځیدو فرصت په لاس ورکړي.

په همدې توګه د رمضان د میاشتې روژه زیاتې روغتیایي ګټې له ځان سره لري چې د ځینو محدودو ګټو یادونه یې دلته وشوه.[1]

د روژې فضائل

♣- الله پاک فرمایي: شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِيٓ أُنْزِلَ فِيْهِ الْقُرْاٰنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَ بَيِّنٰتٍ مِّنَ الْهُدٰى وَالْفُرْقَانِ . [البقرة 185]

ژباړه : د رمضان میاشت خو هماغه ده چې قرآن پکې نازل شوی دخلکو لپاره لارښود ، د هدایت ښکاره نښې او د حق او باطل بېلوونکی (کتاب) دی.

♣- رمضان د توبې، او مغفرتونو میاشت ده، رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي: پنځه لمونځونه، یوه جمعه تر بلې جمعې پورې او یو رمضان تر بل رمضان پورې د مسلمان ګناهونه له منځه وړي ترڅو یې چې لوی ګناهونه نه وي کړي.[2]

([1]) له ګل آغا احمدي څخه په مننه

([2]) صحيح مسلم، كتاب الطهارة، باب فضل الوضوء والصلاة عقبه، حديث رقم (552).

(c) ketabton.com: The Digital Library

♣- څوک چې د رمضان روژې پر الله د ښه باور او ثواب په نيت ونيسي الله ورته پخواني ټول ګناهونه بخښي، رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي: چا چې له ايمان سره او د ثواب په نيت د رمضان روژې ونيولې، الله يې پخواني (واړه) ګناهونه بخښي،[1] بل حديث کې فرمايي: چا چې له ايمان سره او ثواب په نيت د رمضان شپې الله ته په عبادت تېرې کړې، د هغه پخواني ټول (واړه) ګناهونه بخښل کيږي،[2] او په دريم حديث کې فرمايي: چاچې له ايمان سره او ثواب په هيله د قدر شپه الله ته په ولاړه تېره کړه، دهغه پخواني ټول (واړه) ګناهونه به وبخښل شي.[3]

♣- رمضان له اور څخه د خلاصون مياشت ده، رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي: په رمضان کې هره شپه يو آواز کوونکی ناري وهي چې: اې د خير غوښتونکيه وړاندې شه! او اې د شر غوښتونکيه تم شه! نن الله پاک ډېر خلک له اوره خلاصوي؛ نو ښايي ته هم د هغو په کتار کې راشې او دا (آواز او له اوره خلاصون د روژې) په هره شپه کې وي.[4]

سندي رحمه الله د دې حديث په شرحه کې ليکي: معنا دا چې اې د خير غوښتونکيه د خير کارونو ته وړاندې شه؛ ځکه چې همدا ستا سره

([1]) صحيح البخاري، كتاب الإيمان، باب: صوم رمضان احتسابا من الإيمان، حديث رقم (38).
([2]) صحيح البخاري، كتاب الإيمان، باب: تطوع قيام رمضان من الإيمان، حديث رقم (37).
([3]) صحيح البخاري، كتاب الإيمان، باب: قيام ليلة القدر من الإيمان، حديث رقم (35).
([4]) جامع الترمذي، أبواب الصوم، باب ما جاء في فضل شهر رمضان، حديث رقم (682).

(c) ketabton.com: The Digital Library

وږ ده، تاته به د لږ عمل په بدل کې ډېر څه درکړل شي، او اې د شر غوښتونکيه له ګناهونو لاس واخله او توبه وباسه! ځکه چې همدا د توبې د قبلېدا وخت دی.

♣- په رمضان کې د جنت دروازې پرانيستي او د دوزخ دروازې بندي وي او شيطانان تړلي وي، په يو حديث کې رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي: رمضان چې راشي د جنت دروازې پرانستل شي او د دوزخ دروازې بندي کړل شي او شيطانان په ځنځيرونو وتړل شي. [1]

♣- رمضان د صبر مياشت ده او صبر چې په روژه کې څومره ښکلا خپلوي په نورو عبادتونو کې يې نه خپلوي، په دې مياشت کې مسلمان خپل نفس له شهواتو او خوښو شيانو څخه بندوي، له همدې امله روژې ته نيم صبر ويل شوی او د صبر جزا جنت دی، الله پاک فرمايي: اِنَّمَا يُوَفَّى الصّٰبِرُوْنَ اَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ. **[الزمر 10]**

ژباړه: او يقينا چې صبر کوونکو ته بې حسابه پوره پوره بدله ورکول کيږي.

♣- رمضان د دعاګانو د قبلېدو مياشت ده، الله پاک د روژې له يادونې سمدستي وروسته داسې فرمايي: وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِيْ عَنِّيْ فَإِنِّيْ قَرِيْبٌ ۖ أُجِيْبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ . **[البقرة: 186]**

---

(1) صحيح مسلم، کتاب الصيام، باب فضل شهر رمضان، حديث رقم (2493).

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه : او چې بندګان مې زما په اړه تا کله وپوښتي نو (ورته ووايه چې) زه بالکل نژدې يم، د غوښتونکو سوال قبلوم کله چې ما وربولي.

او رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي: (د درې کسانو دعا نه رد کيږي : روژه نيونکی چې ترڅو روژه ماتوي، د عادل امام دعا ، او د مظلوم ښيرا) [1]

♣- رمضان د سخاوتونو او ښېګڼو مياشت ده، له همدې امله په روايتونو کې راځي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم به په رمضان کې ترهغه باد هم ډېر سخي و چې هر چاته ګټه رسوي. [2]

♣- رمضان د ليلة القدر مياشت ده، هغه چې د هغې يوې شپې عبادت الله پاک د زرو مياشتو له عبادت نه زيات ګڼلی، او څوک چې ددې شپې له خير څخه بې برخې شي، هغه له ټولو خيرونو څخه بې برخې دی، په يو حديث کې راځي چې يو ځل د رمضان له راتلو سره سم رسول الله صلى الله عليه وسلم صحابه کرامو ته وويل: د رمضان مياشت پر تاسو را ورسېدله، دا ډېره مبارکه مياشت ده، الله تعالى ددې مياشتې روژې پر تاسو فرض کړي دي، په دې مياشت کې د جنت دروازې

([1]) مسند أحمد، مسند المكثرين من الصحابة، مسند أبي هريرة، حديث رقم (8079).

([2]) صحيح البخاري، كتاب الصوم، باب: أجود ما كان النبي صلي الله عليه وسلم يكون في رمضان، حديث رقم (1902).

له دې تشبيه څخه د رسول الله صلى الله عليه وسلم ډېر زيات سخاوت مراد دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرانستل کيږي او د دوزخ دروازې تړل کيږي، او شيطانان په ځنځيرونو تړل کيږي، او په دې کې يوه داسې شپه ده چې له زرو مياشتو نه غوره ده، څوک چې د هغې ورځې له خير څخه بې برخې شي، هغه له هر خير نه بې برخې شو.[1]

♣- حضرت ابوهريره رضي الله عنه وايي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: روژه (د مسلمان له پاره له ګناهونو او دوزخ څخه) ډال دی، نو نه دې پکې ناوړه خبرې کوي او نه دې چاسره جنجال کوي او که څوک ورسره جنګ کوي او يا ورته سپکې سپورې ووايي؛ نو دی دې ورته ووايي چې ما روژه نيولې ده، دا يې دوه ځله وويل او بيا يې وفرمايل: په هغه ذات مې دې قسم وي چې زما روح يې په ولکه کې دی! د روژه نيونکي د خولې بوی د الله په نيز له مشکو نه ډېر خوږ دی، بيا يې وفرمايل: الله تعالى فرمايي: زما بنده چې خوراک، څښاک او شهوت زما د امر له امله پرېږدي نو زه يې خپله جزا ورکوم؛ ځکه چې روژه زما ده او زه به د هرې نېکۍ په بدل کې لس نېکۍ ورکوم "[2]

♣- حضرت سهل بن سعد رضي الله عنه وايي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل: " د جنت يوه دروازه ده چې "ريان" ورته ويل کيږي، له هغې دروازې څخه به يوازې روژه نيونکي مسلمانان جنت ته

([1]) مسند أحمد، مسند المكثرين من الصحابة، مسند أبي هريرة، حديث رقم (7179).

([2]) صحيح البخاري، كتاب الصوم، باب فضل الصوم، حديث رقم (1894).

داخلیږي او اعلان به کیږي چې: روژه نیونکي چیرې دي!! نو هغوی به را ولاړ شي او چې ننوځي هغه دروازه به د نورو خلکو پر مخ وتړل شي" [1]

♣- رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي: روژه او قرآن د الله په دربار کې بنده لپاره د بخښنې سپارښتنه کوي، روژه به وایي: اې ربه! داسړی ما د ورځې له خوا له خوراک، څښاک او جماع څخه منع کړی و؛ نو دده په حق کې زما شفاعت قبول کړه، او قرآن به وایي: اې ربه! دا بنده ما د شپې له خوب څخه منع کړی و؛ نو دده په حق کې زما شفاعت قبول کړه، الله پاک به د دواړو شفاعت قبول کړي.[2]

♣- دروژې لومړنۍ لس ورځې د رحمت، منځنۍ لس یې د بخښنې او وروستۍ لس یې له اور څخه د خلاصون ورځې دي.[3]

♣- روژه د الله تعالی او بنده تر منځ یو راز دی، هغه چې بل چاته نه ښکاري، معنا دا چې په روژه کې که څوک وغواړي کولای شي له خلکو پټ روژه وخوري؛ خو د الله پاک له وېرې یې نه خوري؛ ځکه مومن باور لري چې الله مې په هر ځای کېویني، له همدې امله دا عبادت د الله او بنده ترمنځ راز دی او نور عبادتونه داسې نه دي. [4]

([1]) صحیح البخاري، کتاب الصوم، باب: الريان للصائمين، حديث رقم (1896).
([2]) (رواه البيهقي في شعب الايمان، كذا في مشكوة المصابيح٢/ ٣٤٠ ط: مكتبة البشرى
([3]) (مشكوة ١٧٤)
([4]) تفسير القرطبي 2/ 183–184، طبعة دار الكتب العلمية (1426هـ – 2005م).

(c) ketabton.com: The Digital Library

♣- ابو هريره رضي الله عنه روايت کوي چې رسول الله صلی الله عليه وسلم وفرمايل: مسلمان ته د هر نېک عمل په بدل کې له لسو څخه تر اووه سوه پورې نېکۍ ورکول کېږي؛ خو الله پاک وايي چې روژه زما ده او زه به پخپله د دې بدله ورکوم؛ ځکه چې بنده زما د امر له امله خپل شهوات تر پښو لاندې کوي او خوراک او څښاک نه کوي، روژه نيونکي ته دوه خوشحالۍ دي: يوه د روژه ماتي پر وخت او بله هغه وخت چې له خپل رب سره مخامخ شي، او د روژه نيونکي د خولې بوی د الله په نېز له مشکو هم خوږ دی...(1)

په ښکاره روژه خوړل

په دې خبره د ټولو علماوو اتفاق دی چې که څوک روژه نه نيسي او له فرضيت څخه يې هم انکار کوي، هغه له اسلامه وتلی دی، او که څوک له کوم عذر پرته د رمضان روژه وخوري خو له فرضيت څخه يې انکار نه کوي، هغه مسلمان دی؛ خو سخت ګناهګار دی

او که څوک له کوم عذر پرته په ښکاره روژه خوري او د ديني شعائرو سپکاوی کوي، هغه فاسق دی، مسلمان خليفه بايد داسې سړی ووژني ترڅو نور خلک په ښکاره روژو خوړلو جرئت ونه کړي. (2)

(1) صحيح مسلم، کتاب الصيام، باب فضل الصيام، حديث رقم (2705).
(2) الفتاوی الشامي ۲/ ۱۵۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

د رمضان روژه پرچا فرض ده؟

د رمضان روژه په لاندې یادو خلکو باندې فرض ده:

۱-مسلمان .

۲- عاقل .

۳- بالغ .

۴- مقیم.

۴- چې د روژې نیولو ځواک ولري.

۵- چې له موانعو څخه خالي وي (لکه حیض او نفاس).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د میاشتې په لیدلو سره روژه نیول

د شعبان په نهه وېشتمه ورځ بايد خلک د رمضان د مياشتې لټه وکړي؛ نو که وليدل شوه سبا دې روژه ونيسي او که ونه ليدل شوه بيا دې د شعبان دېرش ورځې پوره کړي[1]

حضرت ابوهريره رضي الله عنه وايي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: د مياشتې په ليدلو سره روژه پيل کوئ او په ليدلو سره يې پای ته رسوئ او که د رمضان مياشت پټه شي، بيا د شعبان (برات) مياشتې دېرش ورځې پوره کوئ. [2]

د شک د ورځې روژه

د شعبان په دېرشمه که څوک په دې نيت روژه ونيوله چې که سبا رمضان و، د رمضان به يې شمار کړي او که رمضان نه و، نفلي به شي، دا روژه مکروه ده. [3]

([1]) تبيين الحقائق ۲/ ۱۵۵-۱۵۶، کتاب الصوم.

([2]) صحيح البخاري ۲۵۶/۱

([3]) مراقي الفلاح، ص: ۳۷۷

د روژې شرطونه او ارکان

۱- نیت کول

د هر نېک کار د قبلېدو له پاره نیت کول اړین دی، له همدې امله د احادیثو ډېری کتابونه د نیت په حدیث پیل شوي دي، او دا چې روژه هم یو عبادت دی؛ نو دې ته هم نیت ضرور دی، که یو څوک ټوله ورځ خوراک او څښاک ونه کړي خو چې نیت یې نه وي کړی روژه یې نه سهي کیږي، البته نیت په دوه ډوله دی: یو دا چې په خوله ووایي او بل دا چې په زړه کې نیت وکړي؛ نو په خوله نیت کول اړین نه دی بلکې که څوک له شپې څخه په زړه کې نیت وکړي چې سبا به روژه نیسم، یا پېشمني ته را ولاړ شي، دا هم نیت دی؛ خو که په ژبه نیت وکړي ډېره غوره ده.

بله دا چې که په رمضان کې څوک د قضایي روژې نیت وکړي او ووایي چې سبا به قضایي یا نفلي روژه نیسم او بیا به د همدې ورځې قضایي بل وخت را وګرځوم، نو سره له دې نیت یې دا ورځ قضایي نه؛ بلکې فرضي روژه ګرځي ځکه چې دا میاشت خدای پاک یوازې د فرضي روژو لپاره ټاکلې ده.

او که چا د شپې له خوا د روژې نیت نه و کړی، نه پېشلمي ته را ولاړ شوی و، او سهار فکر ورغی چې دا خو نا روا کار دی چې روژه خورم؛

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو کولای شي چې له غرمې نه تر يو ساعت وړاندې پورې نيت وکړي؛ خو په دې شرط چې تر دې وخته پورې به يې داسې کار نه وي کړی چې روژه پرې ماتيږي. [1]

دغه راز د روژې هرې ورځې ته بايد جلا نيت وشي. [2]

۲- له خوراک، څښاک او جماع څخه ځان ژغورل

الله پاک فرمايي: ثُمَّ أَتِمُّوا الصِّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ. [البقرة: ۱۸۷]

ژباړه: بيا مو ان تر شپې (ماښام) پورې روژه پوره کړئ.

او د رسول الله صلی الله عليه وسلم دا وينا چې له خپل رب جل جلاله څخه يې روايت کوي: "......زما بنده زما (د امر) له امله خوراک، څښاک او شهوت پرېږدي". [3]

([1]) البحرالرائق ۲/ ۴۵۲، کتاب الصوم، ط: رشيديه
([2]) تبيين الحقائق ۲/ ۱۴۸
([3]) صحيح البخاري، کتاب الصوم، باب فضل الصوم، حديث رقم (1894).

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه کارونه چې روژه نيونکي ته روا دي

۱ - د شپې له خوا خوراک، څښاک او جماع

د الله پاک ددې فرمان له امله: أُحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَثُ إِلَى نِسَآئِكُمْ...... وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ. **[البقرة: ۱۸۷]**

ژباړه: د روژې په شپه له خپلو ښځو سره نژدېوالی (کوروالی) درته حلال شوی.....او خورئ څښئ ترهغو چې د سبا سپينه کرښه له توري کرښې درته راڅرګنده شي.

۲ - د سهار تر اول وخته د پېشمني وروسته کول

تېر ايت ، او د سهل بن سعد رضي الله عنه دا وينا چې وايي: ما به په کور کې پېشلمی کاوه او بيا به په تلوار نبوي جومات ته تللم چې له رسول الله صلى الله عليه وسلم سره لمونځ وکړم.[1]

له دې حديث څخه دا هم معلومه شوه چې صحابه کرامو به په پېشنمي کې تاخير کاوه او په روژه کې به يې د سهار لمونځ وختي کاوه.

(1) صحيح البخاري، كتاب الصوم، باب تأخير السحور، حديث رقم (1920).

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- که د ورځې معلومه شي چې رمضان دی، د ورځې نیت کولای شي

حضرت سلمه بن الاکوع رضي الله عنه روایت کوي چې رسول الله صلی الله علیه وسلم د عاشورا په ورځ یو سړی ولېږه چې په خلکو کې اعلان وکړي چې که چا خوراک کړی وي هغه دې روژه پوره کړي او که چا خوراک نه وي کړی هغه دې په خپل حال پاتې شي او خوراک دې نه کوي" [1]

په ابتدا کې پر مسلمانانو د عاشورا د ورځې روژه فرض وه؛ له دې حدیث څخه دا معلومه شوه چې که چا د شپې له خوا د روژې نیت نه وي کړی او د ورځې څرګنده شي چې دا ورځ د رمضان لومړۍ ده؛ نو له ورځې څخه یې نیت کولای شي.

خو دا په دې صورت کې چې تر هغه وخته یې خوراک، یاڅښاک، یا جماع نه وي کړي او که یې کړي و، بیا هم پرې لازمه ده چې په همدې ورځ تر ماښامه داسې کار ونه کړي چې روژه پرې ماتیږي او بیا به له رمضان وروسته د همدې ورځې قضایي راګرځوي. [2]

([1]) صحیح البخاري، کتاب الصوم، باب: إذا نوی بالنهار صوما، حدیث رقم (1924).

([2]) مسائل رفعت قاسمي، دوهم ټوک، مسائل روزه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- هغه چې پر ځان کابو لري، له مېرمنې سره لوبې کولای شي

حضرت عائشه رضي الله عنها وايي : "رسول الله صلى الله عليه وسلم به په روژه کې له خپلو مېرمنو سره مباشرت (له جماع پرته ساتيرى) کاوه او هغه تر هر چا په خپل شهوت کابو درلودى". [1]

۵- په سفر کې د روژې خوړل

حضرت عائشه رضي الله عنها وايي: حضرت حمزه بن عمرو اسلمي رضي الله عنه به ډېرې روژې نيولې، يوه ورځ يې پيغمبرصلى الله عليه وسلم نه پوښتنه وکړه وېل يارسول الله! په سفر کې روژه ونيسم که نه؟ رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته وويل: "که خوښه دې وي ويې نيسه او که نه، ويې خوره". [2]

۶- پوره اودس کول خو په مضمضه او استنشاق کې احتياط کول

عاصم بن لقيط بن صبره رحمه الله د خپل پلار له خولې په يو حديث کې وايي چې ما يوه ورځ له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه پوښتنه وکړه: يارسول الله ! د اوداسه په اړه که معلومات راکړې!! راته يې

([1]) صحيح البخاري، كتاب الصوم، باب المباشرة للصائم، حديث رقم (1927).

([2]) صحيح البخاري، كتاب الصوم، باب الصوم في السفر، حديث رقم (1943).

(c) ketabton.com: The Digital Library

وفرمايل: پوره اودس کوه، ګوتې خلال کوه او له روژې پرته په نورو وختونو کې په مضمضه او استنشاق (خولې او پوزې مينځلو) کې ښه کوشش کوه" [1]

د روژې ماتوونکي

هغه شيان چې کفاره او قضا دواړه لازموي

١ - خوراک او څښاک

د قرآنکريم دا ايت چې وړاندې هم تېرشو : ثُمَّ اَتِمُّوا الصِّيَامَ اِلَى الَّيلِ.

او هغه حديث چې يوازې له هېرونکي څخه د خوراک او څښاک وبال پورته شوی و.

([1]) سنن أبي داود، كتاب الطهارة، باب: في الاستنثار، حديث رقم (142).

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ - جماع

که چا له سپېدو وروسته له مېرمنې سره د روژې په حال کې کوروالی وکړ، نو که انزال يې شوی وي او که نه وي شوی، روژه يې ماته شوه، قضا به هم راګرځوي او کفاره به هم ورکوي.[1]

هغه شيان چې روژه پرې ماتېږي او يوازې قضا يې لازمېږي

۱ - قصدا په ډکه خوله قی کول :

ابوهريره رضي الله عنه روايت کوي چې رسول الله صلی الله عليه وسلم وويل : " چاته چې قی ورپېښ شي او کابو پرې را نه ولي پر هغه قضا نشته او که څوک قصدا او په لوی لاس قی وکړي هغه دې قضا راوړي "[2]

او که چاته په ډکه خوله قی پېښ شو او د يوه نخود د دانې په اندازه قی يې بېرته تېر کړ، روژه يې ماتيږي.[3]

([1]) الفتاوي الهنديه ۲۰۵/۱

([2]) جامع الترمذي، أبواب الصوم، باب: في من استقاء عمدا، حديث رقم (**720**).

([3]) ردالمحتار علي الدرالمختار ۳/ ۴۵۰ کتاب الصوم، مطلب في الكفارة.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٢- **حیض او نفاس**:

په دې کې فرق نشته چې که د حیض یا نفاس وینه د ورځې په سر کې راشي او که په پای کې، اګر که له ماښام نه یو څو شیبې وړاندې هم راشي روژه یې ماتیږي.

حضرت ابوسعید خدري رضي الله عنه وایي: رسول الله صلی الله علیه وسلم د لوی اختر یا کوچني اختر په ورځ عیدګاه ته روان و پر لاره یې څو مېرمنې ولیدلې نو ورته ویې ویل: ایا داسې نه ده چې مېرمن کله حایضه شي؛ نه لمونځ کوي او نه روژه نیسي؟ هغوی وویل: هو همداسې ده، رسول الله صلی الله علیه وسلم وویل: همدا یې د دین نقصان دی.[1]

٣- **په زوره پر چا روژه ماتول**

که څوک په زور روژې ماتولو ته اړیستل شو، روژه یې ماتیږي خو کفاره پرې نشته یوازې قضا به یې راګرځوي، دغه راز په ډنډ کې د

(1) صحیح البخاري، کتاب الحیض، باب ترك الحائض الصوم، حدیث رقم (304).

لمبېدو پر مهال که د چا ستوني ته اوبه تيري شي روژه يې ماتيږي اګر که بل ځوک يې په زوره غوپه کړي.[1]

۴- په لوی لاس (په قصد سره) دود تېرول

که څوک په قصد سره حلق ته دود ننباسي، روژه يې ماتيږي.[2]

۵- سګريټ يا چلم څکول

په سګريټ يا چلم څکولو سره هم روژه ماتيږي.[3]

۶- د پېشمني په وخت کې تېروتل

که چا په دې شک پېشمنی يوه يا دوه دقيقې وروسته کړ چې ښايي لا به سهار شوی نه وي او وروسته څرګنده شوه چې سهار را ختلی و، هغه دې دا روژه پوره کړي او په بدل کې دې له رمضان وروسته يوه بله روژه ونيسي او کفاره پرې نشته.[4]

([1]) الفتاوى العالمكيرية ۱/ ۲۲۲، كتاب الصوم، الباب الرابع فيما يفسد و ما لايفسد، ط: دارالكتب العلمية، بيروت.
([2]) ردالمحتار علي الدرالمختار، ۴۲۱/۳، وايضا في جواهر الفقه لمحمدشفيع رحمه الله۵۱۸/۳.
([3]) الفتاوى العالمكيرية ۱/ ۲۰۲ ماخذه: فتاوى محموديه ۱۰/ ۱۳۸
[4]: مراقي الفلاح، ص: ۳۶۹ ط: قديمي كتب خانه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷- د روژه ماتي په وخت کې تېروتل

که يو چا په دې فکر روژه ماته کړه چې ښايي لمر لوېدلی وي؛ خو وروسته څرګنده شوه چې لمر نه دی لوېدلی، روژه يې ماته شوه، قضا به يې راګرځوي، کفاره پرې نشته. [1]

دغه راز په لاندې يادو کارونو سره هم روژه ماتيږي:

۸- د غرغرې پر وخت حلق ته اوبه تېرېدل.

۹- مېرمنې سره د لوبو يا ښکولولو پر وخت انزال کېدل.

۱۰- يو داسې شی ستوني ته تېرېدل چې په عادتي ډول نه خوړل کيږي، لکه د لرګي ډکی، د وسپني ټوټه او داسې نور.

۱۱- په هېره يو شی خوړل او بيا په دې فکر قصدا خوراک کول چې کيدای شي روژه يې ماته شوې وي، په دې سره هم روژه ماتيږي او قضا به يې راګرځوي. [2]

۱۲- په وينټولين يا د سالنډۍ سپرې کارولو سره هم روژه ماتيږي، (وينټولين يو ډول درمل دي چې د ساينډۍ ناروغان يې د خولې له لارې د يو ډول فشاري سپرې په مټ کاروي) نو که کوم ناروغ له دې درملو

---

[1]: جواهرالفقه للشيخ محمدشفيع رحمه الله۳/ ۵۱۸
[2]: جواهرالفقه للشيخ محمدشفيع رحمه الله۳/ ۵۱۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرتــه روژه نــه شــوه نېــولای هغــه دې روژه وخــوري او بيــا دې قضــا را وګرځوي. [1]

هغه شيان چې روژه پرې نه ماتيږي او نه هم مکروه کيږي

١- غسل کول

د ګرمۍ له امله روژه کې په خوله يا پوزه يخې اوبه ګرځول، لمبېدل او يا پر سر يا بدن لوند تـوکر اچولو سره روژه نه ماتيږي او نـه هـم مکـروه کيږي.[2]

٢- مسواک کارول

د مسواک په کارولو روژه نه ماتيږي.

٣- سرغوړول

که په روژه کې څوک سر غوړ کړي روژه يې نه ماتيږي. [3]

1: الدرالمختار ٢/ ٣٩٥ ط: سعيد

2: الفتاوى العالمكيرية ١/ ٢٢٠

3: الدرالمختار: ٣/ ٤٢١ كتاب الصوم، مطلب يكره السهر اذا خاف فوت الصبح، ط: دارالمعرفة، بيروت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- احتلام

که څوک په خوب کې احتلام شي روژه يې نه ماتيږي. ([1])

۵- خوشبويي کارول

د عطرو په کارولو سره روژه نه ماتيږي. ([2])

۶- د اړتيا پر وخت د خوړو خوند کتل

ابن عباس رضي الله عنهما وايي: که څوک سرکه يا بل کتغ وڅکي؛ نو که ستوني ته يې رسېدلی نه وي، پروا نه کوي.([3])

خو دا په هغه صورت کې چې ډېره اړتيا وي، لکه د يوې مېرمنې خاوند په طبعيت کې تريخ دی، هغې ته روا دي چې دکتغ خوند يوازې په ژبه وګوري. او همدا حکم نانبای (ډوډۍ پخوونکی) ته هم دی.

---

[1]: ايضا.

[2]: الفتاوی القاضيخان ۱/ ۲۰۸

[3]: مصنف ابن أبي شيبة، كتاب الصيام، في الصائم يتطعم بالشيء، حديث رقم (9369).

دغه راز مېرمن کولای شي خپل بچي ته په خپله خوله کې خواړه وژويي داسې چې ستوني ته يې خوند تېر نه شي؛ خو دا په داسې وخت کې چې هلته بل داسې څوک نه وي چې روژه يې نه وي نيولې. [1]

۷- د سترګو درمل کارول

په سترګو کې درمل اچولو سره روژه نه ماتيږي اګر که په حلق کې يې خوند محسوس شي. دغه راز په سترګو تورولو هم روژه نه ماتيږي. [2]

۸- د مار يا لړم چيچل

د مار يا لړم په چيچلو روژه نه ماتيږي. [3]

۹- په هېره سره خوراک يا څښاک کول

حضرت ابوهريره رضي الله عنه د رسول الله صلی الله عليه له مبارکې خولې په يوه وينا کې وايي: که څوک په هېره سره خوراک يا څښاک

[1]: البحرالرائق۲/ ۴۸۹، کتاب الصوم، باب ما يفسد و مالا يفسد، ط: رشيديه
[2]: الفتاوی العالمکيريه ۱/ ۲۲۴، کتاب الصوم ، باب ما يفسد و ما الايفسد.
[3]: ردالمحتار علي الدرالمختار ۳/ ۴۲۱،کتاب الصوم، ط: دارالمعرفة، بيروت

وکړي؛ نو روژه دې پوره کړي؛ ځکه چې په هېره خوراک يا څښاک د الله پاک له لوري (مېلمستيا) وي" ([1])

دا حکم فرضي او نفلي دواړو روژو ته شامل دی.

دغه راز په څو نورو شيانو هم روژه نه ماتيږي:

۱۰- بې اختياره ستوني ته دود، ګرد يا چينجی ننوتل.

۱۱- بې اختياره قی کول.

۱۲- پېچکاري لګول.([2])

۱۳- غاښونه وينې کېدل خو په دې شرط چې وينه ستوني ته ولاړه نه شي.([3])

---

[1]: صحيح البخاري، كتاب الصوم، باب الصائم إذا أكل أو شرب ناسيا، حديث رقم (1933).

[2]: رد المحتار۲/ ۳۹۵-۳۹۶، باب ما يفسد الصوم و مالايفسد، ط: سعيد، وكذافي فتاوى العالمكيريه: ۱/ ۲۰۳، الباب الرابع فيما يفسد و فيما لايفسد، ط: رشيديه.

[3]: جواهرالفقه ۳/ ۵۱۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه شيان چې روژه پرې مکروه کيږي

۱- په روژه کې له مېرمنې سره لوبې کولو، او مچو کولو سره روژه نه ماتيږي؛ خو په روژه کې داسې کول مکروه دي، او که په دغه وخت کې انزال شي، روژه يې ماتيږي. ([1])

۲- له عذر پرته د خوړو خوند څکل.

۳- په خوله کې ناړي راټولول او بيا يې تېرول.

۴- له ډېرې اړتيا پرته په غاښ کې دوا کېښودل.

۵- د روژې په شپه تر سهاره په جنابت کې پاتې کېدل خلاف اولى دي، ښه دا ده چې په شپه کې غسل وکړل شي.

۶- رګ وهل (حجامت) په رګ وهلو سره د رګ وهونکي روژه مکروه کيږي.

۷- د غاښونو دوا کارول؛ خو که دوا حلق ته تېره شي بيا روژه فاسديږي.

۸- په غاښونو کې د خوراک ذرې (ميده برخې) پرېښودل. ([2])

---

[1]: البحرالرائق ۲/ ۴۷۶، کتاب الصوم، باب ما يفسد الصوم و ما لا يفسد، ط: رشيديه

[2]: مسائل رفعت قاسمي، دوهم ټوک، مسائل روزه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹- دغه راز په روژه کې دروا غ ويل، په درواغو شاهدي ويـل، غيبت کـول، چغلخوري، ټکي کـول، جګړې کـول، پـه دراغـو قسـمونه خـوړل، فاحش حرکات کول، سپکې خبرې کول، ظلم کول، نامحرمه مېرمنو سره خبرې کول او ورته کتل، سينما تـه تلـل، دا هغـه څـه دي چې روژه ورسـره مکروه کيـږي، ښـايي روژه نيـونکي پـه روژه کـې پـه ځـانګړي ډول لـه دې کارونو ځخه هم ځانونه وساتي.

هغه عذرونه چې له امله يې روژه ماتول روا دي

۱- د ناروغۍ د زياتېدا وېره

که يو څوک له روژې نيولو وروسته د ورځې په لړ کې نـاروغ شـو؛ نـو کـه د روژې لـه املـه يـې نـاروغي زياتېـده يـا اوږدېدلـه، کـولای شـي روژه ماتــه کـړي او بيـا بـه يـې قضـا را ګرځـوي کفـاره پـري نشـته، او کـه پـه پېچکاري يې درملنه کېدله، بيا دې روژه نه ماتوي. [1]

[1]: احسن الفتاوی ۴/ ۴۳۲ د فتاوی عالمګيري په حواله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- د مور يا ماشوم ژوند ته ګواښ

حاملې مېرمنې ته که داسې څه ورپېښ شول چې د هغې يا يې د ماشوم ژوند ته ګواښ و، هغې ته روژه ماتول غوره دي. ([1])

۳- مرګوني تنده رامنځته کېدل

د خوړو پخولو يا بل کوم اړين کار کولو له امله څوک دومره تږی شو چې مرګ ته نږدې شو، هغه دې روژه ماته کړي. ([2])

د رمضان اړوند بېلابېلې مسئلې

۱- د روژې کفاره

که څوک په لوی لاس، له کوم عذر، سفر، او يا ناروغۍ پرته روژه ماته کړي هغه به کفاره ورکوي او هم به د همدې ورځې قضايي راګرځوي، کفاره دا ده چې يا به دوه مياشتې پرلپسې روژې نيسي، که د کمزورتيا يا ناروغۍ له امله روژې نشي نيولای بيا دې شپېتو غريبانو ته دوه وخته په مړه خېټه خواړه ورکړي - کولای شي په دوه ورځو کې يې دوه ځله ورکړي او يا يوه غريب ته شپېته ورځې هره ورځ دوه وخته

---

[1]: مسائل رفعت قاسمي، دوهم ټوک، مسائل روزه
[2]: مسائل رفعت قاسمي، دوهم ټوک، مسائل روزه

(c) ketabton.com: The Digital Library

خواړه ورکړي، يا دا چې شپېتو مسکينانو ته يو وخت ډوډۍ او د دوهم وخت په بدل کې هر يوه ته د سرسايې په ارزښت نغدې روپۍ ورکړي- په دې ټولو صورتونو کې کفاره ادا کيږي. [1]

شپېتو مسکينانو ته خواړه ورکول د هغه چا لپاره دي چې دوه مياشتې مسلسل روژې نشي نيولای او که څوک وس لري چې دوه مياشتې پرلپسې روژې ونيسي، هغه ته روا نه دي چې مسکينانو ته خواړه ورکړي.

او که څوک د شپېتو مسکينانو خواړه يا يې (د سرسايې برابر) قيمت په يوځای دوو مسکينانو ته ورکړي، کفاره يې نه سهي کيږي؛ بلکې اته پنځوس نورو ته به يې هم ورکوي؛ البته هر يوه ته د يوې سرسايې برابر. [2]

د کفارې په روژو کې شپېته ورځې پوره کول ضرور نه دي؛ بلکې د سپوږميزو مياشتو دوه مياشتې روژې به نيسي هغه که هره مياشت هر څو ورځې راغله؛ خو دا په هغه صورت کې چې که څوک د سپوږميزې مياشتې له لومړۍ نېټې څخه روژې پيل کړي، او که څوک د سپوږميزو

[1]: حديث ابي هريرة في صحيح البخاري ١/ ٢٥٩، ٢٦٠، كتاب الصوم،ط: قديمي. ردالمحتار على الدرالمختار: ٢/ ٤١١، ٤١٢

[2]: الفتاوى العالمكيرية، كتاب الطلاق، الباب العاشرفي الكفارة: ١/ ٥١٣، ط: رشيدية

(c) ketabton.com: The Digital Library

مياشتو له منځ څخه د کفارې روژې پيل کړي هغه به شپېته ورځې پوره کوي. ([1])

۲- د روژې قضاء

که د يو عذر له امله روژه قضاشي؛ نو د عذر له منځه تللو سمدستي وروسته يې قضا راوړل غوره دي البته له رمضان وروسته، په قضايي روژو کې اختيار دی، که ټولي يوځای نيسي او که په جلاجلا ورځو کې يې نيسي.

۳- پېشمنی

له نيمې شپې وروسته د صبح صادق له را ختلو تر وړاندې پورې د پېشمني وخت دی، په دغه وخت کې څه ناڅه خوراک کول سنت دی او غوره دا ده چې پېشمنی د شپې په ترټولو وروستۍ برخه کې وشي خو دومره ناوخته نه، چې پېشمنی په شک کې شي.

که مؤذن له صبح صادق راختلو وړاندې اذان وکړ، پېشمنی نه بنديږي ترڅو چې صبح صادق نه وي راختلی.

[1]: مسائل رفعت قاسمي، دوهم ټوک، مسائل روزه.

اذان بايد لـه صبح صادق را ختلو وروسته وشي، او خلک بايد پـه دې پوه شي چې د اذان په وخت کې هم خوراک کول ممنوع دی.

د پېشمني له پای ته رسولو وروسته په زړه کې نيت کول بسنه کوي او که په ژبه دا توري ووايي، غوره ده: بِصَوْمِ غَدٍ نَوَيْتُ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ.

ژباړه: د رمضان سبانۍ ورځې روژې نيت کوم.

۴- روژه ماتی

کله چې د لمر په پرېوتو باور راشي، بيا روژه ماتی وروسته کول مکروه دی؛ خو که کله هوا ګردجنه وه او د لمر پـه پرېوتو کې شک و، بيا روژه ماتی دوه-څلور دقيقې وروسته کول غوره دی، او عموما پـه روژه ماتي کې درې دقيقې احتياط غوره دی. ([1])

۵- تراويح

پـه رمضان کې د ماخوستن لـه فرض او سنتو وروسته شل رکعتـه لمونځ سنت مؤکد دی.

په تراوو کې د ټول قرآنکريم ختم کول سنت دی.

[1]: جواهرالفقه، للشيخ المفتي محمدشفيع رحمه الله۵۲۲/۳

د روژې اړوند بېلابېلې مسئلې

په هغه سیمو کې د روژې حکم چې شپه یا ورځ یې ډېره اوږده وي

په کومو سیمو کې چې ورځ دومره اوږده وي چې روژه نیول پکې د انسان له وس څخه بهر وي، (لکه په ناروې هېواد کې کله تر دوه وېشت ساعته هم اوږده ورځ وي) د داسې سیمو د روژې حکم دا دی چې څنګه د لمانځه وختونه له نږدې هغو سیمو سره برابروي چې شپه او ورځ پکې د معمول مطابق وي، همدغه راز دې روژه هم د هغوی له مهالوېش سره سم نیسي او ماتوي دې.[1]

او که ورځ اتلس ساعته وه، بیا دې پوره ورځ روژه نیسي.[2]

یو دېرشمه روژه

د یو شمېر هېوادونو تر منځ د وختونو او مطالعو توپیر وي؛ نو ځینې وخت یو سړي په یوه هېواد کې دېرش روژې پوره کړي وي خو چې بل هېواد ته ورشي هلته هغه ورځ دېرشمه وي؛ نو دا چې رمضان تر دېرشو

([1]) فتاوی شامي: ۱/ ۳۳ ، کتاب الصلوة مطلب في طلوع الشمس من مغربها، وایضا ۱/ ۳۶۵، مطلب في فاقد وقت العشاء کاهل بلغار، کتاب الصلوة.
([2]) مجموعة الفتاوی۱/ ۶۹۶، ط: سعید

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورځو نه زیاتیږي، ښایي دا سړی د نوور خلکو د روژو د احترام له امله په هغه ورځ د روژې عادت وکړي.[1]

جراحي عملیات

له دماغ یا خیټې پرته د انسان د بدن د نورو غړو په عملیات کولو سره روژه نه ماتیږي. [2]

دغه راز د هغه اندامونو په اپرېشن سره هم روژه نه ماتیږي چې معدې یا دماغ ته قدرتي سوري (منفذونه) ونه لري. [3]

او که د دماغ یا معدې عملیات یې په داسې ډول وکړل چې یواځې څه یې ورڅخه ووېستل او څه یې ور داخل نه کړل، بیا هم روژه نه ماتیږي. [4]

او که د عملیات په وخت کې په دماغو یا معده کې دننه درمل وکاروي او یا مصنوعي غړي ولګوي، روژه پرې ماتیږي. [5]

([1]) جدید فقهي مسائل: ۱۰۰
[2]: رد المحتار۲/ ۳۹۵، ط: سعید
[3]: شامي ۲/ ۴۰۲، ط: سعید
[4]: ردالمحتار ۲/ ۴۱۴، ط: سعید
[5]: شامي، ۲/ ۴۰۲ ط: سعید

دغه راز که د معدې د عملیات پر وخت د معدې کومه برخه بهر را ووېستل شي او بېرته په خپل ځای ولګول شي، روژه پرې فاسدېږي. [1]

که څوک په نس کې په مرمۍ ولګېږي او مرمۍ هلته پاتې شي، روژه يې ماتېږي او يوازې قضا به يې راګرځوي. [2]

له بدن څخه وينه وېستل

په روژه کې د پېچکارۍ له لارې له بدن نه په وينه وېستلو روژه نه ماتېږي، البته دومره وينه وېستل مکروه دي چې د روژه نيونکي بدن ورسره کمزوری شي چې بيا د روژې پوره کولو وس نه لري. [3]

دغه راز که په روژه کې څوک ناروغ شو او وينې ته يې اړتيا شوه، هغه کولای شي خپل بدن ته د چا وينه تېره کړي، روژه يې نه فاسدېږي. [4]

---

[1]: الفتاوی العالمکیریة ۱/ ۲۰۴، ط: رشیدیة
[2] الدرالمختار ۳/ ۴۲۳ ط: دارالمعرفة
[3]: احسن الفتاوی ۴/ ۴۳۵
[4]: البحرالرائق ۲/ ۴۷۶، ط: سعید

په روژه کې غاښ وېستل

د ډېرې اړتيا له امله په روژه کې غاښ ويستل روا دی او که ډېره اړتيا نه وي بيا مکروه دی، او که د غاښ وېستلو پر وخت دوا يا وينه خيټې ته ولاړه شي؛ نو که وينه تر ناړو زياته يا برابره وه او يا يې خوند ښکاره شو، روژه ورسره ماتېږي. [1]

په پوزه کې دوا کارول

که په پوزه کې دوا کاروي؛ نو که دوا حلق ته ورسيږي روژه پرې ماتيږي او که ونه رسيږي، نه ماتيږي. [2]

په روژه کې شونډې سرې کول

مېرمنې کولای شي په روژه کې شونډې سرې کړي او که دا وېره وه چې سرخي به يې خولې ته لاړه شي، بيا مکروه دي. [3]

---

[1]: احسن الفتاوی ۴/ ۴۳۶، د ردالمحتار په حواله.
[2]: الفتاوی الشامي. ماخذه: فتاوی محموديه ۱۰/ ۱۳۸
[3]: احسن الفتاوی ۴/ ۴۳۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

مېرمن د ورځې په منځ کې له حيض څخه پاکېدل

که يوه مېرمن د ورځې په منځ کې له حيض څخه پاکه شي، هغه دې په همدې ورځ د نورو روژه نيونکو په شان خوراک او څښاک نه کوي، او د همدې ورځې قضا به هم را ګرځوي. ([1])

په غوږ کې اوبه يا تېل ننوتل

که په خطاسره په غوږ کې اوبه لاړې شي، روژه نه ماتوي، او که دوا يا تېل په غوږ کې واچوي روژه ماتيږي. ([2])

نابالغ چې روژه ماته کړي قضا پرې نشته

نابالغ هلک يا نجلۍ که پخپله روژه ماته کړي يا يې پلار د رحم له امله پرې ماته کړي، قضا يې نشته. ([3])

---

[1]: حاشية الطحطاوي على مراقي الفلاح، ص: ۶۷۸
[2]: احسن الفتاوی،۴/ ۴۳۱ د ردالمحتار په حواله .
[3]: احسن الفتاوی ۴/ ۴۴۰ د ردالمحتار په حواله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د روژې مستحبات

۱- په روژه ماتي کې تلوار کول

حضرت سهل بن سعد رضي الله عنه روايت کوي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: "خلک (مسلمانان) به تر هغو په خير کې وي چې په روژه ماتي کې تلوار کوي" ([1])

ابو عطيه رحمه الله وايي: يوه ورځ زه او مسروق رحمه الله حضرت عائشې رضي الله عنها ته ورغلو ورته ومو ويل: اې د مسلمانانو مورې! د رسول الله صلى الله عليه وسلم دوه صحابه دي، يو يې په روژه ماتي او لمانځه کې تلوار کوي او بل په روژه ماتي او لمانځه کې وروسته والى کوي؛ نو مورې ځنګه وکړو؟ راته يې وويل: هغه کوم يو دى چې په روژه ماتي او لمانځه کې تلوار کوي؟ مورې ورته وويل: عبد الله - يعني: ابن مسعود رضي الله عنه- راته يې وويل: رسول الله صلى الله عليه به همداسې کول. ([2])

---

[1]: صحيح البخاري، كتاب الصوم، باب تعجيل الإفطار، حديث رقم (1957).
[2]: صحيح مسلم، كتاب الصوم، باب فضل السحور وتأكيد استحبابه..، حديث رقم (2554).

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو دا په دې معنا نه چې دومره تلوار وشي چې د لمر په لوېدو کې شک پيدا شي؛ بلکې د لمر په لوېدو کې له يقين وروسته تلوار کول مستحب دي.

۲- په تازه کجورو روژه ماتول

حضرت انس رضي الله عنه وايي: رسول الله صلى الله عليه وسلم به په لندو کجورو روژه ماتوله، که به هغه نه وې بيا به يې په وچو کجورو او که به هغه هم نه وې بيا به يې د اوبو څو غړپه وکړل. ([1])

۳- د روژه ماتي دعا ويل

د روژه ماتي پر وخت دا دعا ويل مستحب ده: اللهم اني لک صمت، وبک امنت، وعليک توکلت، وعلى رزقک افطرت.

ژباړه: خدايه! تاته مې روژه ونيوله، پر تا مې ايمان راوړی، پرتا مې توکل کړی، او ستا په (راکړي) رزق مې روژه ماته کړه.

---

[1]: سنن أبي داود، كتاب الصوم، باب ما يفطر عليه، حديث رقم (2356).

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- له روژه ماتي وروسته دعا

ابن عمر رضي الله عنهما وايي: رسول الله صلى الله عليه وسلم چې به روژه ماته کړه داسې دعا به يې کوله : " تنده ماته شوه، رګونه لانده شول او اجر وټاکل شو انشاءالله" .([1])

۵- د پېشمني پر وخت يو څه خوړل، اګر که د اوبو يو غړپ هم وي.

۶- پېشمنی دومره نه ناوخته کول چې روژه په شک کې شي.

۷- خپلوانو، نېستمنو او اړو خلکو سره مرستې کول، مسلمان بايد تل د نېکيو کارونه وکړي؛ خو په روژه کې ښايي له نورو مياشتو څخه په دې لاره کې ډېر زيار وباسي.

وروستۍ يادونه: له تېرو خبرو څخه ځرګنده شوه چې روژه يوازې د خوراک او څښاک او جماع نه کولو ته نه وايي؛ بلکې په روژه کې بايد مسلمان له هر ډول ناوړه کارونو څخه روژه ونيسي او وښيي چې روژې څومره اغيز ورباندې کړی دی، په همدې ډول هغه ټول ثوابونه او انعامونه ترلاسه کولای شي چې الله يې په بدل کې وعده کړې ده او که نه، يوازې له خوراک او څښاک څخه لاس واخلي؛ خو نورې بد اخلاقۍ کوي بيا له روژې څخه هيڅ ګټه نشي پورته کولای او تش لاس به ورڅخه تيرېږي. رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي: داسې روژه نيونکي شته چې لوږې او تندې تيري کړي؛ خو هيڅ په لاس ور نشي، او

---

[1]: سنن أبي داود، كتاب الصوم، باب ما يفطر عليه، حديث رقم (2357).

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې د شپې ولاړېدونکي او عبادت کوونکي هم شته چې له بې خوبۍ پرته نور هيڅ په لاس نه ورځي، ځوک چې روژه ونيسي؛ خو ناوړه کارونه پرې نږدي الله جل جلاله د هغوی د خوراک او څښاک د پرېښودلو هيڅ پروا نه لري.([1])

الله دې وکړي چې ټول د روژې له سترو نعمتونو څخه برخمن شو . آمين

[1]: سنن ابن ماجه، كتاب الصيام، باب ما جاء في الغيبة والرفث للصائم، حديث رقم (1690).

(c) ketabton.com: The Digital Library

اعــتــکاف

د الله د رضا په نيت جومات کې په داسې ډول اوسېدلو ته اعتکاف وايي، چې له هغو اړتياوو پرته چې په جومات کې نه پوره کيږي (لکه اودس ماتی، واجب غسل او اودس) له جومات څخه نه وځي. او اعتکاف (سنت مؤکد علی الکفاية دی) معنا دا چې که له کلي څخه يو تن اعتکاف ته کښيني د نورو غاړه خلاصيږي او که يو هم کښېنه نې د ټولو غاړه بنده ده او که چا پر ځان د اعتکاف نذر منلی وي بيا پر هغه واجب دی.

د اعتکاف فضائل

د روژې له اهمو عبادتونو څخه يو هم اعتکاف دی چې د همدې مياشتې په وروستيو لسو ورځو کې ترسره کيږي او دا چاره رسول الله صلی الله عليه وسلم له هجرت نه وروسته هر کال ترسره کړې ده او د ژوند په وروستي کال يې شل ورځې اعتکاف وکړ.

د اعتکاف معنا د الله په کور کې دېره کېدل او د هغه دربار ته ننواتي ورتلل دي او خپل ټول وخت د هغه عبادت ته ځانګړی کول دي، په دنيا کې چې يو څوک د چا کورته ننواتي ورشي هغه يې هرو مرو غږ اوري؛ نو د ارحم الراحمين جل جلاله شان خو تر دې ډېر لوړ دی چې د هر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بنده ږغ واوري او توبه يې قبوله کړي، ځړا يې واوري او د له برکتونو ډکه مياشت کې ځانګړى انعام پرې وکړي، رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي: د قيامت په ورځ چې هيڅ سيورى نه وي، الله به اوو تنو ته دخپل عرش د سيوري لاندې ځاى ورکړي...يو له هغو څخه هغه مسلمان دى چې زړه يې ترجومات پورې تړلى وي او له يوه لمانځه وروسته د بل لمانځه په تمه وي؛[1] نو فکر وکړئ يو چا چې يوازې د پنځو لمونځونو په وخت کې په جومات پورې زړه تړلى وي نو هغه چاته به څومره ثواب ورکوي چې ټول وخت يې جومات ته وقف کړى وي او يوازې د الله تعالى عبادت يې مشغله وي!!

د اعتکاف يوه لويه ګټه دا ده چې انسان په دې څو شپو کې خپل زړه ته متوجه کيږي او د هغه د اصلاح فکر کوي، او زړه د انسان په بدن کې هغه برخه ده چې د ټولو اعضاوو اصلاح ورپورې تړلې ده، رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي: واورئ! د انسان په بدن کې يوه ټوټه غوښه ده، هغه چې اصلاح شي ټول بدن ورسره اصلاح کيږي او که هغه فاسده شي ټول بدن ورسره فاسديږي، واورئ! هغه ټوټه زړه دى.([2])

([1]) صحيح البخاري، كتاب الأذان، باب من جلس في المسجد ينتظر الصلاة..،حديث رقم (660)

[2]: صحيح مسلم، كتاب المساقات، باب أخذ الحلال وترك الشبهات، حديث رقم (4091).

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ډېر ځله زړه د ناروا مجلسونو، بې ځایه خبرو، شهواتو، بېځایه خوراکونو، ډېرو خوبونو او یو لړ هغو عواملو له امله فاسدیږي چې انسان په اعتکاف کې ورڅخه لرې او خوندي وي.

د اعتکاف څو اړوند مسائل

۱- نارینه وو ته له جوماتونه پرته په بل ځای کې اعتکاف روا نه دی، الله جل جلاله فرمایي: وَأَنتُمْ عَٰكِفُونَ فِي ٱلْمَسَٰجِدِ [البقرة: ۱۸۷]

ژباړه: کله چې تاسو جوماتو کې ښېله وئ.

او په مساجدو کې د اعتکاف لپاره لومړنی غوره جومات مسجد حرام دی، دوهم مسجد نبوي او دریم مسجد اقصی دی او له دې پرته نور ټول جوماتونه په ثواب کې یو ډول دي. البته جامع جومات د کلي له جومات نه ډېر ثواب لري.

۲- په کوم جومات کې چې لمونځ په جمعه کیږي او امام او مؤذن ولري هلته اعتکاف صحیح دی، د اعتکاف لپاره د جُمعې لمونځ شرط نه دی. [1]

۳- مېرمنې په کور کې اعتکاف کولای شي [1]

[1]: الدرالمختار: ۳/ ۴۹۳، باب الاعتکاف، کتاب الصوم، ط: دارالمعرفة، بیروت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که له ټول کلي څخه يو تن هم اعتکاف ته کښېنه ناست، نو د سنت د پرېښوولو له امله د ټولو کليوالو غاړه بنده ده.([2])

۴- بايد جوماتونه ښه ودان وي ترڅو د اعتکاف په لړ کې معتکف ته کومه ستونزه پېښه نشي او که بيا هم کوم مسجد ونړيږي يا د باران له امله وڅڅېږي او د معتکف د اوسېدو ځای نه وي؛ نو د عذر له امله معتکف بل جومات ته تللای شي. ([3])

۵- معتکف کولای شي د انساني ضرورت له پاره جومات څخه ووځي او پر لاره کولای شي خلکو ته سلام وکړي، له مېلمنو سره ستړي مشي وکړي، د ناروغ پوښتنه وکړي او په جنازه کې ګډون وکړي؛ خو دا ټولې خبرې هغه وخت سهي دي چې له جومات نه په همدې نيت نه وي راوتلی، دا به پر روانه کوي او ورته دريږي دې نه، له دې پرته معتکف بايد له هرډول ناوړه خبرو او خندا څخه ځان وساتي. ([4])

۶- که په جومات کې اوبه نه وي او نه هم بل څوک وي چې معتکف ته د اوداسه له پاره اوبه راوړي؛ نو معتکف کولای شي د اوداسه لپاره کورته ولاړ شي او له اودس کولو سمدستي وروسته له کوم ځنډ پرته

---

[1]: الدرالمختار ۳/ ۴۹۴ باب الاعتکاف، کتاب الصوم، ط: دارالمعرفة، بيروت.

[2]: جامع الرموز: ۱/ ۳۷۶، فصل في الاعتکاف، ط: کريميه، ماخذه: فتاوی محموديه

[3]: الفتاوی العالمکيرية: ۱/ ۲۳۴، کتاب الصوم الباب السابع في الاعتکاف، ط: دارالکتب العلمية، بيروت.

[4]: البحرالرائق: ۲/ ۵۲۹، کتاب الصوم، باب الاعتکاف، ط: رشيدية، ماخذه: فتاوی محمودية

(c) ketabton.com: The Digital Library

ببرته جومات ته راشي؛ خو دا حکم د واجب اوداسه لپاره دی، نه د نفلي اودس لپاره. (1)

۷- په اعتکاف کې ببخي چوپ کېدل اړين نه دي؛ بلکې مکروه دي، نېکي خبرې کول غوره دي.

۸- په اعتکاف کې ځانګړی عبادت شرط نه دی، لمونځ، تلاوت، او يا د ديني کتابونو کتنه او يا يې چې هر عبادت زړه وغواړي، کولای شي.

۹- که يو معتکف بې ضرورته د لږ وخت لپاره هم له جومات څخه ووت، اعتکاف يې ماتيږي، که قصدا وتلی وي او که په هېره سره، د دې اعتکاف قضا به راوړي.

۱۰- که د رمضان په وروستيو لسو ورځو کې اعتکاف کوي؛ نو بنايي د شلمې ورځې له لمر پرېوتلو وړاندې مسجد ته ولاړ شي. او چې د اختر مياشت وليدل شي، بيا به اعتکاف پای ته رسوي. (2)

پای

---

[1]: مجمع الانهر: ۱/ ۲۵۶، کتاب الصوم، باب الاعتکاف، ماخذه: فتاوی محمودية ۱۰/ ۲۳۵

[2]: جواهرالفقه للشيخ المفتي محمدشفيع رحمه الله، ۳/ ۵۲۳

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library